

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 ft., félévre 2 ft., negyedévre 1 ft.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A szép fogalmáról.

(Folytatás.)

II. Az anyagi dolgok az által állnak összhangzat- és rokonsági viszonyban a lélekkel, a mi őket széppé teszi. Ezt Plotin — az új platói bölcsészet feje — így magyarázza: A lélek minden lény közt a legtökéletesebb, már most, ha valami olyast vesz észre, a mi vele rokon, vagy a rokonságnak csak nyomát viseli is, örömet és édes csodálkozást érez; mivel, a mit lát, ön magához viszonyítva ön magára és tulajdonaira gondol. A lélek a külvilág tárgyait szépeknek tartja, a mennyiben azokban rendet, szabályszerűséget, arányt, idomot, tökélyt és a változatos részek sokaságában egységet, összhangzatot lát; különösen, ha azokban élet- és erőműködés, szilárdság, tartósság, villágosság és tisztaság is észlelhető. Kiválóan a fény az, mely ezen tulajdonságok közül legtöbbet egyesít magában és finomsága által mintegy anyagtalannak tűnik fel; minden anyagi állag között a legnemesebb a szellem honához legközelebb áll, hasonmása mindannak, a mi tökélyest, szeretetreméltót, szépet az értelmi világ magában foglal. Ezért hasonlítja a stagirita és sz. Tamás az ismerő tehetséget a fényhez; ezért nevezik a hitet, az igazságot fénynek, az erény gyakorlás tényeit „a világosság cselekedeteinek”; azért vesz képet szt. János a lényről az Isten lényegének kifejezésére: „Az Isten világosság és sötétség nincs ő benne.” — A fény mellett még az alakot, a mozgást, a színeket és a hangokat említhetjük azon elemek gyanánt, melyek az anyagi tárgyak szépségét alkotják.

Ha elragadtatva gyönyörködünk az anyagi tárgyaknak, s a természetnek szépségében; annál inkább elragad az ember szépsége, mely a szellemi szépek az érzéki szépben való nyilvánításában s megjelenésében áll. Ő az anyagi és szellemi világnak egyesülési pontja és úgy mind a kettőnek szépsége összpontosul benne. Ez ember lelke ugyan azon tulajdonok szerint szép, mint a tiszta szellemek; teste pedig, mint állati szervezet, a tagok tökélyessége és összhangzata; valamint a testszin eleveensége miatt szép. Igaz ugyan, hogy a belső szépség hasonlíthatatlanul nagyobb beccsel bír a külső felett; de az ember, mint ilyen, még sem tökéletesen szép, ha a szép lélek nem

szép testben lakik. A testi szépség pedig a belső nélkül alig érdemli meg a szép nevezetet.

„Csak az erény valóban szép; a bájos,
De rosszszerű be mázolt sírhalom.”

Shakespeare.

Azonban a szellemi és anyagi világban tündöklő szépség csak Isten szépségének vízfénye; minden a mi szép, a mennyiben szép, Istenhez hasonló. Ez volt az őskori lángelmék nézete is a szép tárgyak és Isten között levő viszonyt illetőleg. Plotin szerint a lélek anynyiban szép és jó, a mennyiben Istenhez való hasonlatosságra emelkedik, a ki minden szépség kuforrása. „A ki megmérhetlen szépséget kívánja látni, annak nem látható szép tárgyakat kell keresnie, hanem azon meggyőződésben, hogy ezek pusztá képek s gyöngé árnyékok, ahhoz felemelkednie, ki ezekben nyilvánul;“ mert Proclus szerint még a legcsekélyebb szépben is az isteni szépség képe tűnik fel. Plató nagy mesterét halála előtt tanítványaihoz beszélgetvén, mondja: hogy létezik bizonyos szép, mely ön maga által szép; és ha ezen ő szép kívül másféle szép is létezik, úgy az csak azon ő-szépben való részesülés által lehet szép. A szt. Atyák közül csak nissai szt. Gergelyt idézem ide vonatkozólag: „Szép az, a mi a feltétlen jóval összhangzásban van, a mi ellenben a vele való összhangzást és hasonlatosságot elveszti, annak már nincs semmi része a szépségből.“ — A jó és szép — szt. Tamás szerint — in Concreto véve azonosok, innen a dolog lényegét tekintve, a legfőbb jóság egyszersmind a legfőbb szépség. A tárgy beljósága egy általában abban áll, ha azon és oly fokban bírja a szükséges tulajdonságokat mint azt célja szerint birnia kell; a jóság ezen foka az egyszerű tökély. Ugyanez áll a szépre vonatkozólag is. De, hogy ezen egyszerű tökély épen nem képezi a jó és szép azon legfőbb fokát, melyre minden dolog eljuthat — az magától értetik.

Jungmann, miután behatóan átvizsgálta és megezáfolta volna Cicerónak saját vallomása szerint, Plató tévelyén alapuló meghatározását különösen a szónok eszményéről: — ugyancsak Cicerónak ezen szavaiból indulva ki: „a képfaragó, a festő lelke előtt rendkívüli nagy „tökélyű kép lebeg; ezt utánozza ő és az anyagban láthatóvá teszi; hason módon lebeg a mi lelkünk előtt a tökéletes ékes szólás képe, és másolata az, melyet a

valóságban keresünk,“ a tárgyak bizonyos, osztályának szépsészeti eszményét úgy határozza meg, hogy az a megfelelő osztálynak egy. az ész által gondolt egyede, mely osztálya sajátos szépség elemeit kitűnő szókban oly tökélyben bírja, mely a közönséges valóságot meszseze túl szárnyalja. Innen az ember széptani eszménye egy oly embernek az ész előtt lebegő képe, kiben az emberi szépség összes elemei felülmulhatlan tökélyben egyesülnek. Midőn a művész eszményit, a valódi alakot a megfelelő eszményhez közelebb hozza, iparkodik, osztálya szépségeit azon oly tökélyben tüntetni fel, minővel azok a valóságban épenséggel nem bírnak. Magának a szépségnek eszménye pedig nem egyéb volna, mint szerfelett magas fokú s oly tökélyű szépségnek fogalma, minő a dolgok jelen rendje mellett alig vagy épen nem létezhetik. Ily értelemben egyedül az Isten mondható a szépség eszményének.

A német *aesthetica* terén meglehetősen uralkodik az a tan, mely szerint „a z e m b e r l e g t ö k é l e t e s e b b m e g j e l e n é s é b e n v a n a s z é p s é g l e g m a g a s a b b e s z m é n y e .“ Ezt vallja Lessing, Schiller, Ester, Lemeke, Göthe sőt Krug is. Azonban bár magában ezen „*mikrokosmos*“ az egyes látható isteni művek közt legszebb, mégis a nagy világban létező, rendszerint csak kiegészítő része egy szép egésznek; sokkal kisebb kezét, hogy sem képes lenne befogni a szépség eszményképét.

A szépség, mivel lényileg egy a jóval, ép úgy érzék feletti fogalom, mint a jóság és igazság; annak erkölcsileg mindig jónak kell lennie, bármennyire vallják is az ellenkező tant korunk *aestheticusai* és bölcsészei.

Isten a lényeges jóság, s egyszersmind a lényeges szépség is. Tárgya ennél fogva a legbensőbb szeretetnek, mely természeténél fogva egyszersmind a leg-tökéletesebb élvezet is. Isten jóságánál fogva már itt a földön részesíti szépségének élvezetében a jámbor lelkeket; de ennek is megvannak határai, mint Görös mondja, míg ezen életben a test elhomályosítólag s gátlólag az Isten s a lélek közt áll. Csak a hol a hit látássá, a remény birtoklássá változik és csak a szeretet marad meg; ott kezdődik a választottak tulajdonképi boldogsága, az isteni szépség tökéletes élvezete.

Egyébiránt az isteni szépségnek a boldogok hazájában való tökéletes megjelenése — annak korántsem egyedüli nyilvánulása. Sokkal homályosabban ugyan s minthegy elfátyolozva, de mégis elég világosan mutatkozik ez az emberi lélek előtt a világban és az egyházban is, mely Isten művei közt az idők folyamában a legtökéletesebb és legszebb. Az Isten fia saját neve árán szerette azt s a mennyei szépség teljében árasztotta el. Az egyház, mint az emberi szülöttek legtökéletesebbikének méltó arája kezében a béke és kien-gesztelődés olajágát tartja, homlokán a szent tudományok babéraival, vértanuinak győzelmi koszorúival és a szüzi tiszaság liliumával van felekesítve. Ha nem is oly nagyszerűen, de szembetünőbben nyilatkozik Isten jósága, igazsága és szépsége a látható természetben s annak föntartásában, — világban, melyet épen

azért igen helyesen nevez a görög „*kosmos*“-nak, a latin meg „*mundus*“-nak.

Plató *Timaeus*-ában e szavakat írja: „A megfoghatlan jóság nem hozhatott mást létre, mint a legszebbet; így hozott tehát létre a mindenségben egy hasonlíthatlan szépségű és jóságú művet.“

Röviden összefoglalva: A mi szépet látunk, mind-csak képe, árnyéka, visszasugárzása a szépségnek, mint meg annyi nyilvánulásai a láthatatlan örök szépségnek, melyeknek arra kell szolgálniuk, hogy minket az ő ismeretére és szeretetére tanítsanak, hogy szívünket érte fel buzdítsák s a vele való egyesülésre vezessék.

(Folyt. köv.)

A látás, mint szellemi munkásságunk egyik fő közege.

— Lélektani tanulmány —

Irtó K. Prótás.

Az ember eszes állat. Eszességének különösen az által adja jelét, hogy tud gondolkozni, hogy a természet és szellem világ tárgyairól magának képeket és fogalmat tud alkotni. Azonban a lélek, kivált midőn a természet — külvilág — tárgyairól akarja magát tájékoztatni segedelemre szorul, mely nélkül nem tudna azokról képzeteket szerezni. Ilyen segedelmül szolgálnak a léleknek az egész emberi test, különösen pedig ennek öt érzéke. De ezért az ember testi része, — érzékei koránt sem képesek az ismeretszerzés igényelte szellemi ténykedésre, mert ez esetben az állatok is, melyek közt soknak élesebb érzékei vannak, mint az embernek szintén dicsekedhetnek ismeretekkel, (Lubr. Nev. t. I. k. 14. l.); mit azonban még azon állatoknál sem igen tapasztalunk, melyek még tán az ember által is irigyelhető sorsuknál fogva összejárnak országot-világot életüket a magasabb régiókban töltik, — mint pld. Bismarck híres „birodalmi kuttyája“, melynek elég finom érzékei vannak, de dacára ezeknek bátran állítom, hogy gazdája szavait és cselekedeteit vagy épen a berlini congressus viselt dolgait nem tudná referálni. Tehát szellemi tehetségeink koránt sem testi érzékei, hanem kizárólag hallhatatlan lelkünk képességeiül tekintendők; úgy azonban, hogy ezen képességek nyilvánulása sok esetben épen a test — illetőleg érzékektől függ. Az tehát testi érzékeink szellemi munkásság önjerejű kifejtésére nem is képesek, de mint a lélek munkásságának közegei hatalmas szolgálatot nyújtanak s ezért mind ilyenek — közegek — lélektanilag is kiváló figyelem tárgyai. — De, kilépve az általánosság tág mezejéről, jelen alkalommal csak egyik érzékünk-ről: a látásról emlékszem meg lélektani tanulmányomban szem előtt s alappontokul tartva lelkünk három fő tehetségét ismerő, érző és vágyó tehetségeinket.

I. A lélek buvárai ismerő tehetségünkben három alrendszerrel különböztetnek meg. Az elsőben előforduló tehetségek a külvilággal hoznak ismerettségbe,

arról nyujtanak nekünk képzeteket: ez az ismerő tehetőség képzet rendszere. A második azon képességekről szól, melyek az előbbi rendszer útján szerzett ismereteket alakba öntik, — mint pld. a nyelvteheték, melynél fogva valaki igen nagy könnyűséggel képes egyik vagy másik nyelv megtanulására szavak alkotására stb: ez a talentumok rendszere. A harmadik végül a két előbbi rendszer alapján hasonlításokat tenni, ítélgetni, következtetéseket vonni, midezeket pedig mintegy szellemiesíteni tanít; vagyis rá mutat a szoros értelemben vett gondolkodásra.

Az ismerőtehetség eme rendszerei közül melyeknek áll szolgálatában a szem — a látás —: meghatározásaikból lehet következtetni; annak t. i. mely a külvilágot az ember belsejébe viszi, arról a léleknek képzeteket nyújt. Ez pedig az ismerő tehetőség képzet rendszere.

Lássuk tehát, melyek azok a képzetek, melyek megszerzése egyenesen a látás közvetítésétől függ, vagy legalább a lélek képzetalkotó működése általa könnyítetik?

Azt mondják: minden testi érzéknek megfelelő bizonyos belső — lelki érzék. Tehát a léleknek is meg kell lenni a maga látérezékének mely a szem szolgálatával a külvilágról képzeteket gyűjt. A léleknek e látérezéke a természet tárgyainak alakja, nagysága, valamely helyen való létele, színe, sulya száma s egyedisége szerint több alakban nyilvánul. Ezek szerint (mint Lubrich is Nev. t. I. k. 60 l. előszámlálja) megvan a léleknek is alak, nagyság, hely, szín, suly, stb érzéke, mely a testi látásnak felel meg. Ezeknek — a test és lélek egynemű érzékeinek — egymásközi összhangzatos viszonyhatása szerez a világról igen sok képzetet.

Ugyanis, minden mi tért foglal el rendszeren a látás körébe is vág és meg van a maga alakja, nagysága, helye, színe, sulya, száma s egyedisége. De kérdem: lehetnének e ezekről képzeteim, ha pld. vakon születve, nem láthattam volna a tárgyakat, melyekkel azok közösök? Bár a tapintás is ezek egyneműlike megszerzésében a lélek segítségére áll, de mégis teljes fogalmat azokról általában csak a látás útján szerezhethünk. Azért, kinek e testi érzéke hiányzik vagy hiányos: annak a megfelelő lelki érzéke is nem ugyan hiányzik, de szunnyadozik (mert a vaknál is az megvan, mint bizonyít azon körülményt hogy ha a szem látása megjő mindjárt a lélek érzéke is működni kezd.) Mig a lélek a testi hiány miatt eme szunnyadozásban szenved; mindaddig a külvilágról nyert fogalmaink vagy egészen üresek, vagy tökéletlenek a szerint, mint a fogalom teljességének alkotására szükséges képzeteket látással a léleknek: mint sikerült megszerezni vagy nem. Pld. ezen fogalom: *m o s o l y a* született vak előtt egészen üres mert az arc izmainak kisebb-nagyobb mérvű összehúzódása, vagy kiterjedéséből és az ajkaknak kellemes derűtségéből amannak alkotására szükséges képzeteket összeszedni nem képes. Ellenben e fogalom: *k u t y a* nem épen üres hanem *t ö k é l e t l e n* előtte mert hallás és tapintás által nagyon sok képzetet megszerezhet arra, mi a *k u t y a* fogalma alkotásához kell;

hallás által értesülve pld. az ugatásról, csaholásról: tapintás által szőréről lábairól s füle farkáról stb. de mindezek után sem mondhatja a született vak, hogy ő teljesen ismeri a *k u t y á t*, hogy bírja a *k u t y a* fogalmát, mert képzei nem teljesek róla a látás hiánya miatt, s így könnyen megtörténhetik, hogy egy olyan embert, s ki az állati hangokat utánozni tudja, ha mindjárt előtte is áll, kutyának tarthatná. S miért? mert a fogalmat nem tudja összekötni tárgyával, nem ismerve ezt, mint mondani szokás színről — színre. Ugyanis, hogy valamit kívülről megismerhessünk nélkülözhetlen kellék annak alakja. De ezt csak a látás által ismerheti meg a lélek, mert alakérezéke, mely a testi látérezéknek megfelelő egyik ágazata, csak a szem által tudja a külső tárgyak alakképzetét megszerezni.

De a látásnak a külvilágról való képzet-gyűjtési közeges szereplése nem csak a fennebbiekből tűnik ki. Szótár azon szavak száma, melyeknek tárgyairól nincs a vaknak képzete. Azért a képzetek nagy tömkelegéből kiemelkedve csak inkább azokra fogok szorítkozni, (— fennevezett kutfőt követve —) melyek a külvilág csaknem minden tárgyával közösök. Így — az alak képzetről fennebb lévén szó — a tárgyak nagyságáról is csak annyiban lehet a vaknak némi fogalma, mennyiben a tapintás neki ebben segédkezet nyújthat, mert a nagyság képzetére vezető lelki érzékének külső főorganumát — a szemet nélkülözi. Megvannak továbbá a léleknek azon tehetősége is, melyek folytán, ha meglát pld egy szép kertet különböző színű virágokkal az ember: eme szép helyre könnyen visszaemlékezik s meg tudja mondani, hogy fehér, veres piros, kék, sárga, vagy szírvány-színűek valának e eme kert virágai. Ezen tehetőségeit a lélek hely és szín érzékeiben bírja, melyek a látás által amazokról képzeteket nyujtanak neki. — Vannak oly emberek is, kik megtekintve valamely tárgyat (vas. ső) előre megmondják, hány mázsa lehet, s hány lóerő kellhet azok szállítására a nélkül, hogy méregetnék. Póidraul, a mézáros valamely ökröt meg akar vásárolni, igen megközelíthetőleg megmondja, mily sulya lehet, hány mázsa hust adhat, s mily áron kell vágni, hogy vásárában kár ne legyen. Az ilyenek nagy s u l y - é s z á m é r z é k k e l bírnak, melyek által a könnyű, vagy nehézről és a mennyiségről gyűjtene képzeteket a látás segítségével — noha itt a tapintásról sem szabad megfeledkezni, mert ámbár a megelőzőtt tapasztalati ismeret folytán s hasonlítások alapján egy t e k i n t e r e megmondhatni, hogy e vagy ama kő mily nehéz és mit ér meg, egyik mennyivel becsebb a másiknál; de ha a tapintás is közbe jő s mind egy k é z z e l f o g h a t ó l a g mérlegelek, a lélek emez érzékei annál elevebb képzeteket szereznek tárgyaikról. — Vannak végül emberek, kik ha nem is tanulták a külvilág tárgyait rendszeresen, nemileg, fajilag, jellegülég saját ismertető jelveik szerint osztályozni de mégis ezt tenni van érzékek. Nem fogja tehát senki a farkast a juhokhoz, a kutyát lovakhoz osztályozni, sem a durva követ a nemes fémekhez, vagy a zabot a konyhafőzelékekhez számítani, hanem tudni fogja kiki, hogy mindezek egyik vagy a másikatól nagyban különböznek

s azért igyekezni fog saját megkülönböztető jegyeik szerint csoportosítani őket: tehát kutyát kutyához, juhot juhoz, zabot zabhoz, stb. Lelkünknek ismerőtehetségünknek ezen képességéért, mely szerint mindent saját ismertető jeleiből kíván megismerni s csoportokra osztani, e gy e d e s i t é s i é r z é k e k e k hívjuk. De ez épen a látás által, működik kiválván, ezáltal szerzi meg a tárgyak egyik a másitól megkülönböztető (egyedi) jegyeit s így e pontnál és nélkülözhetlen a látás a lélek kezében.

Szóval, a lélek a külvilágról s ennek tárgyairól is képzeteket akarva szerezni, s így azokról ismereteket gyűjteni kívánva ezt csak a test (látérezékének megfelelő tehehetségeinek amaron ki és befelé nyilvánuló összhangzatos működése által teheti. Azért e tekintetben ismerő tehehetségünk kezében megbecsülhetlen eszköz a látás. Enélkül igen sokan képzet, fogalom s következőleg a külvilágról egész ismeretszegények. Ezek nem ismerik az eget csillagaival, a földet tengerei, hegyvölgyeivel és gyöngyeivel stb.: ilyeneknél csak tökéletlen fogalom e szó: mindenség. Még a ki őket nemzette és szülte: szüleiket és csak el ellebbenő hangjaik után ismerik s az emberi társaságokból szobajuk egy szögletébe száműzve busongó lelki szomorúságok közt élik napjaikat. Ily keserítő érzetek sulya alatt sohajtott fel az öreg Tóbiás: „milyen örömem lehet nekem, ki sötétségben ülök és az ég világosságát nem láthatom?!”, Tob. 5.

(Folyt. köv.)

TÁRCSA.

A z ü v e g e m b e r k e .

Irta: Mylius Otfried.

Szabadon fordította: Dr. Fülöp Adorján.

IV.

(Folytatás.)

Nemsokára valaki dörömbölve kapaszkodék föl a lépcsőkön és Grimsehné rikácsoló hangja hallatszék a konyhában: „No te jó madár, te is már itthon vagy? Megint ittál ugy-e mint egy gödény, hogy ugy zörögsz, dörögsz, mintha a török jönne?”

„Ittam biz én”, válaszolá nehézkesen egy fiatal ember, „hanem ugy mint egy kofa; a mi pedig a hazajövet s meg dörömbölést illeti, ugy gondolom, nem rég, hogy ide egy bizonyos vén asszony is nagyszuszogva czammogott föl. Egyébiránt „Valemus” kedves öregem”

„Valemus! Menj pokolba a valemusoddal, feküdjél le, ha már teleitad magad, vagy pedig majd megvalemusollak én téged.” . . .

„Jó estét hát! monda Ajbel Ágoston könyomdász, Grimsehné mostoha fia, mint az aiton belépett; „ugy esik kűnn a hó mint a zápor s csak azért tértem be ide, hogy bevárjam, míg a vihar elvonul Ked-

ves jó aranyos Lenkám! . . . Itt hozok valamit a gyermekeknek! Jertek ide kölykek! Kaptak szép képeket! Antalka, s a két kisseb leányka kik a füreszelés és gyalulás közben felébredtek és Józéfa rohanva rohanak Ágostonra, s kimondhatlanul örvendének a hibás lenyomatónak, és versenyezve mutagatták Lenkának, ki azokat magyarázgatja nekik.

„Hát Frigyes, te nem jössz?” kérde Ágoston.

„Dolgoznom kell.” válaszolá a fiu.

„Na menj csak, hisz vár téged!” mondá Miklós.

„Lám, Frigyes, neked a legszebbeket adom. Te már érted, hogy mire valók ezek a képek s nem fogod elszagatni többé! Ezek itt jelenetek Napoleon életéből. emezek itt meg idegen országbeli állatok, melyeket csak az állatmutogatóknál látsz. Meg vagy elégedve?”

„Köszönöm szépen, édes Ágoston!” mondá Frigyes, „a te képeid igazán szépek és nagy örömet okoznak nekem; de megelégedettebb lennék s téged is inkább szeretnék, ha jobb volnál.”

„Jobb?” kérde Ajbel elcsudálkozva? „mi kifogásod van ellenem.

„Az, hogy vétkezel az Isten parancsa ellen s anyáddal rosszul bánsz! Tanultnak tartod magadat, és még is goromba vagy irányában, vénnek szíod és nem tudom én még minek. Ez csak szégyenedre válik!”

„Bah, mit tudsz te még fiucska? ez a tudósok modora! mondá Ágoston, de Frigyes fejét rázta s ugy vélé, hogy mivel ifju ugy soha sem szólna, Miklós is he lyeslé Frigyes nézetét.

„Ugyan mivel, ugyan derék deák ez a Guszti!” mondá ő, veled csináltatja meg vasárnaponként a számláját, melyet urának bemutat, sarkantyut hord és még macskája sincs, melyen lovagolhatna, nyitva hordja ingét, inkább fázik, mint egy kutya: haját vállára eresztve hordja s nagy vastag fejére oly kis főveget nyom, mint egy csupor fedő. Oh te szegény deák, vagy a minek tartod magadat! Te nyomoruságos bohóc! Tulajdon képen mit tanulsz? Ivászatot? Ezelészetet? Azt gondold ha hosszú száru pipád van, jól tudsz verekedni iszod a sört, már deák vagy? Oh te boldogtalan szenfényvesztő, igyekezzél inkább becsületes ember lenni!”

„Miklós! kikérem azt magamnak!” kiálta Ágoston dühösen: „hagyj békét nekem, különben baja lesz! Miklós fölnevetett.

„Ugy? hát aztán?”

„Aztán sactisfaciot kérek!” válaszolá a nyomdász: „párbajra hivlak tiz görbe kardnyi távolra, Hirschel a metsző lesz segédem!”

Belöled a sör igen sokat beszél!” mondá nevetve Miklós, „ha még sokat beszélsz elkopik ajkad. De hadd mondjak valamit, ficzko! Van egynéhány jó közmondás, a melyeket bizonyosban nem hallottál! Az egyik ez: Csizmadia ne továbbra kaptafánál! „A más: Gyermekek és bolond igazat mondanak! Meg értetted-e?”

„Miklós!” dühöngé a magát deáknak tartó nyomdász.

„Guszti! kiáltá egy éles hang az ajtóban, mely a dühöngőt egészen leveré.

„Kati lépven a szobába, „Uram Jézus!” kiáltá

ez, azt hívém már verekedtek is! de ugyan mi bajatok is van?"

„Hm! semmi! válaszóla Ágoston zavaródva, „épen semmi! Csak nem akarok sentimentaloskodni s nem is veszek semmit rossz neven a kádártól, mivel Katinak barátja, de ha más valaki tesz velem ilyest, addig verem, míg sactisfaciot nem veszek rajta.“

„Biz az nem volna szép Ajbel ur!“ mondá Kati s csillapítva vonszóla karánál fogva a szoba egyik szögletébe. Nyilván soká kelle vesződnie, míg lecsillapíthatta, mert már a kávé is kész volt, az öreg asszonyok is a szobába jöttek s ott még mind együtt fecsegének, sasogának. Sőt, ha rossz nyelvünk volna, azt is ki mondhatnók, hogy Kati nem minden érdek nélkül jött a szobába.

„Lám, lám! itt van Kati leányasszony is! Dízonymosan megszagolta, hogy kávé készitünk, most már hát neki is kell adni innia,“ kiáltá Grimselné. Ugyan mit hozott magának az angyal, aranyos leányom?“

„Ah, szót sem érdemel ez, szomszéd asszony,“ mondá Kati s köténye zsebeibe tévé kezeit és negédesen félre fordította fejét, de a mellett elég leereszkedőleg szólt, hogy e miatti zavarát, mivel Ágostonnal beszélgetésen nem kapták, elpalástolhassa. „Hozzánk még csak holnap jó az angyal, Lipot urfit máshová hívták meg karácsonyestére, asszonyom pedig Wurmholzhoz ment. Az a jó Angelika az idén is juttatott nekem valamit. Nézzék csak ezzel a gránát nyakékkal ajándékozott meg!“

„Ejnye be szép, édesem!“ kiáltá Dálemné, s mindnyájan sietének az ékszeret megtekinteni. Lenka ezután megüresített egy széket, azt az asztalhoz tévé s meg kínálá vele a háztulajdonosnak befolyásos szobaleányát. Ezalatt Dálemné előhozá a tálcákat, a gyümölcs áruszó meg a kólacsat és perezeket és kitöltögetni kezdte a kávé, melynek illata annyira felingerlé a gyermekek inyét, hogy mohó vágygyal sompolygottak az asztal egyik szögletéhez.

„Most már megkérem szépen, Kati beszélje el, mi mindent hozott az angyal Wurmholz asszonytól,“ mondá Dálemné, midőn már az asszonyok és gyermekek mind az asztal körül ülének s iddogálnak. Mivel pedig a kávénak az a régi híre van, hogy az asszonyok nyelvét megoldja, Kati is nagy bőséggel kezdé elmondani, mi minden, és milyen sok szép tárgy volt ott, a mi pedig legpompásabb ezek közt, az azon bunda, melylyel Móhnrét megajándékozzák.

„Elhiszem,“ mondá Miklós, ki állva ivá kávéját, a mellett dohányzott is, gazdám derek ember. Ha valamit tesz, az megvan téve; a kisasszony az egész országban sem kaphatott volna különb férjet. És Móhnré irányában különösen hálás és bőkezűi a minek szintén meg van a maga oka. Mert azt a sok pénzt, mit kereskedésében forgat, mind Móhnré adta olcsó kamatra, s ezért mindent megtesz érte!“

„Ugyan!“ mondá Kati; „mind a hatvanezer forintot asszonyunktól kapta!“

Dálemné, Ágoston és Lenka bámulva ismétlék az összeget és Lenka még megjegyzé: „Jézus Mária! mi

töméntelen pénzének kell lenni Móhnrének, ha ennyit tud kikölcsönözni!“

„Könnyű,“ neki mondá az áruszó mormogva: „tudjuk honnan van az a töméntelen sok pénz, mely folytonosan gyarapodik ládájában. Nekem nem kellene; lel, kem örök üdvessége több előttem. Nem mind arany, a mi fémlik, s nem egy gazdagból lett már földönfutó.“

„Ugyan Grimselné!“ mondá Kati sértődve, „mit akar mondani? Kikérem magamnak a mi ház dolgainkkal bajlódni.“

„Oh maga boldogtalan libácsba,“ mondá Grimselné; „a mit én tudok, azt tudom! Hogy mi van a kis szegletszobában: hogy azt asszonya mindig zárva tartja, kulcsát mindig magával hordja, hogy oda még addig egy cseléd sem jutott be, azt én mind tudom... érti?“

Miklós nevetett, „Grimselné még azt hiszi, hogy Móhnré az ördögtől kapta pénzt! hahaha!“ mondá, „oh menjen a manóba! Szerencsésebb az a pénzt, mint az ördögé!“

„Igen ördögi szerencse,“ mondá Grimselné és nagyon komolyan nézett kávé csészéjébe. „De majd minden nyilvánosságra fog jönni. Én nem cserélnék vele daczára mesés kincsének.“ Nekem is lehetett volna egy üvegemberkém, de én jó keresztény nő vagyok s lelkem örök üdvessége kedvesebb előttem mindennél!“

„Üvegemberke?“ kiáltának a többiek bámulva. „Ej no hát mi az? mi köze van az üvegemberkének a pénzzel kiálta“ Miklós gunyosan.

„S hát nem tudjátok ti bölcsék?“ kérdé az áruszó a gunyosan nevető Miklós felé fordulva; „ha nem tudjátok, majd elmondom én, bár nem e szent estvére való beszéd!“ folytatá titokteljesen s tompább hangon, mintha már a ráemlékezésnél is borzadna. „Elmondjam?“

„El biz azt, szeretném tudni!“ monda Miklós, és a többiek is nagyon fagaták, hogy mondaná el. A mit szívesen meg is tett.

Grimselné kiüríté kávé csészéjét, egyet-kettőt köhintet, s csipőjére tett kézzel így kezdé beszédét: „Nagyanyámnak atyja ápoló volt, s igen tanult ember, de bátyjához a juhászhoz képest mindig csak kontár maradt. József a gulyás birtokos iszonyu gazdag volt s úgy hevert házában a tallér, meg a huszas élére állítva, mint az aszalt gyümölcs ládákkal. De egész életében nevetni senki nem látta. Ezt pedig a soha nyugtot nem hagyó rossz lelkiismeret tévé, mert nem becsületes uton-módon szerzette vagyonát. Hét gyermek volt és mind a hét nyomorék; s ha valaki azt kérdezte, hogyan ada az Isten neki mind ilyen nyomorék gyermekeket, homloka elborult és félre tekintett, mert a gyermekek nyomoréksága volt a vétkeiért való bűnhődés. A templomban mindig csak meredten tekintett maga elé; az áldozásnál, vagy az ur felmutatásnál, vagy ha szentelt víz ráhintetett, mindig borzongott. Ezért nem is barátkozott vele senki sem, s olyan lett mindenki irányában, mint a gonosz. Ellenben, ha a mezőn, hegyek közt, vagy a berekben volt; midőn

dörgött vagy vihar dühöngött a hegyek közt, gyakran látták őt, mint fut fel s alá a viharban, a felhőkkel beszélgetve, vagy a mélységbe kiáltozva. Soha sem is verte el vetését a jég. habár nagy birtoka volt. S mit gondoltak miért történt mindez? Azért, mert egy üvegemberkéje volt! Igen hiába bántuk, üvegemberkéje volt bíz a. Ez pedig így történt.

„József még fiatal, ugy tizenhárom—tizennégy éves gyermek lehet. egy pászturnál szolgált, midőn egy este betegen, elfáradva egy cigány mene szalma kunyhójába. „Gyermek, mondá a cigány. fáradt és beteg vagyok; hagyj az éjszaka itt hálnom, a tüznél melegednem. adj kenyeret és tejet, nem fogod megbánni.” mondá ő. — József félvén a magas, barna öregembertől, nem monda sem igent, sem nemet, hanem azért megtevé, mit kívánt. Adott neki kenyeret, szalonnát s egy fazék tejet; főzött neki kását, tűz mellé tette szalmazsákját, maga pedig bundájába burkolózva kifeküvék a kutya mellé a kunyhó elé. Ugy tizenkét óra felé, midőn a lelkek órája üt, oly iszonyu szélvész vihar töre ki, villámlással, menydörgéssel, záporral, hogy a fiut majd nem elvitte. De minél keményebben dörgött, annál irtózatosabb lön a zaj a kunyhóban, melyben a cigány feküdt, ki kiabált, ordított a maga cigány nyelvén és hozzá is egy irtóztató hang szólott. Ekkor eszébe juta Józseinek, hogy minden szentek és halottak napja közti éj van, letérdelt, elővette olvasóját s több órahosszat imádkozott, kutyája, egy nagyon okos állat, ugy vonított, mintha csak haldoklót érezne a közelben. Időközben a vihar lecsillapult, az ég derült lett, de a cigány csak mindégyre jajgatott s oly fájdalmasan sohajtott, hogy a kő is megindult volna. Végre József bátorságot vesz magának, bemegy s újra meggyújtja a tüzet. De — oh borzalom — a cigányt a kunyhó egyik szögletében pillantja meg, a ki sem feküdni, sem ülni, sem állni nem tud, hanem meggörbedve s a falhoz támaszkodva jajgat és kiáltoz; arczája egész sötétkék egy szög felé ütögetve öklével kiáltja: „Engedj, engedj, a fiu majd elfogja ásní; nem szabad annak elvesznie!” S aztán mondá a fiuhoz fordulva: Téged arra kérlek, hogy vedd el ez erszényt, ásd el oda künn egy fiatal fa alatt, mondj el három miatyánkat fölötte és akkor nyugodtan hallhatók meg! József megsajnálja a szegény ember lelkét, bár látja, hogy nagy bűnössel van dolga. Elveszi a pénzersényt, s elássa egy fiatal mogyoróbokor tövében, s elmondva a három miatyánkat, visszatért! Az embert már a földön találta, a mint kinosan a halállal küszködék. A mint azonban Józsefet észrevév megköszönte neki Isten nevében, s elmondá, hogy üvegemberkét ázott el, a mely nem engedte boldogtalan lelkét nyugodtan átköltözni a más világba. Azután így folytatá beszédét: „Ha valamikor nyomorban léssz szegény fiu; ha elfeledted az imádkozást, s ha semmi sem marada, miben bizhatnál, ásd ki az üvegemberkét pénteken éjjel, midőn az éj és nap egymást felváltják. Fürözd meg minden csütörtök éjjel tizenkét órakor tiszta borban, s tedd külön szobába, hogy senki se láthassa. Az üvegemberke minden kívánságotat teljesíteni fogja, ha kezed közt megdörzsölöd” „Isten őrizzen meg a

büntől!” kiáltá József elirtózva, s keresztet vetett magára: „Tán azt hiszi, hogy a világ minden kincseért és dicsőségéért eladnám lelkem üdvességét az ördögnek? Isten mentsen! Okulok a maga végpercein.” Erre a cigány még irtózatosabb arcczal neki meghagyá, nehogy valakinek e titkot valamikor fölföldözze, mert akkor az üvegemberke szolgálatkész szelleme éjszaka eljő s kitekeri nyakát. József reszketve ígéré meg, mire a cigány elkezdte valamit mondani cigányul, ugy hogy József mind inkább remegvén, oda hagyta a kunyhót. Ott künn várta meg a hajnali harangszót s csak akkor bátorkodék újra bemenni, a midőn is a cigányt halva találá, Elment azonnal a legközelebbi helységbe s följelenté az esetet, honnan emberek jöttek ki és elakarták temetni a temető kerítésén kívül, mert pogány volt; de más éjjel már csak hült helye volt, s az emberek azt mondták, hogy cigányok vivéék el; azonban a tisztelendő ur és a tanult emberek jobban tudják . . . szent kereszt legyen velünk . . . az ördög vitte el . . .

(Folytatás)

Kisebb közlemények.

— **Nyilvános hála-köszönet.** Nagyméltóságú Püspök Urunk! Legkegyelmesebb pártfogó Atyánk! A hit lévén azon szilárd kapocs, mely a hívőket elválhatlan lánczolatba fűzi egybe azon lelkipásztorokkal, kik a boldogtalanság tengeren mentő bárkáiul tűnnek fel a vallás- és tudományokban előre törekvő hívői között, — nyílt kebelvel vagyok bátor megemliteni Excellentiád magas személye előtt azon nagy igazságot, miszerint ajó lelki pásztor és annak háladáatos hívei között létezik azon boldogító viszony, mely megosztja a ma szorongatott korban a népnek minden bajait, megáldja nehézségeit, vigasztalja a csapások közepette, osztozik örömeiben; szóval utmutatóul áll hívei között, jobbán tartja az előre törekvés lobogóját s meghálálhatlan áldozatokat mutat be népe boldogítására, mint azt tette most, a legközelebbi időben Excellentiád Szt. Simon községünkkel.

Ennélfogva bátorságot veszek magamnak kifejezni hála-köszönetimet azon nagyszerű kegyadományért, melylyel igénytelen községünket — a szándékolt leányiskola felépítésében — a tudomány- és vallásosságban előre törekvésre buzdít; — ígervén egyszersmint továbbra is, hogy a cél, melyet magunk tűztünk ki, a terhes viszonyok között is a legnagyobb iparkodással törekszünk elérni gyermekeink boldogítására.

Vegye tehát Excellentiád forró hála-köszönetemet mindazokért, melyeket az irántunki szeretet oltárára bemutatni kegyeskedett; s midőn ezt tenném, azt óhajtom egyszersmind, tartsa meg az Isten Excellentiádat sokáig a népek és nemzetek boldogítására. Csik-Szent Simon, 1880. június 1-én Dávid János főbíró.

— **Nyilvános köszönet.** Tekintetes Györfly Iván primási fótanító ur, szülőföldje nevelési ügye iránt való áldozatkész vonzalmából kifolyólag, s viszonzásául azon figyelemnek, melyben csik-megyei tanító egyesületünk által, mint annak tiszteletbeli tagja részesült,

ezen tanító-egyesület könyvtárának, valamint a csik-somlyói gymnasium könyvtárainak gyarapításához jelentékeny könyvküldeményekkel járulni sziveskedett. Midőn ezen áldozatkész hazafiságáért a fentisztelet érdemes tanféru nyemes atyánk-fiának hálás köszönetet szavazunk: fogadjá egyszersmind nyilvánosan és őszinte elismerésünket azon tevékeny és sikeres buzgalom iránt, melylyel már harmincz év óta nemcsak tulajdon képpen küldetésének, a correct kath. irányu nevelés oktatásnak és annak irodalmi termékenyítésének, hanem a társadalmi tevékenységnek gyakorlati terén is hatni és lendíteni törekszik. Kelt Csik-Somlyón, jun. 9. 1880. Imets F. Jákó s. k. gymn. igazgató. Földes József s. k. tanító-egyesületi elnök.

— **Az ókori classicismus érdekében.** A „Közművelődés“ ez idei folyamának 21. számában a 162. oldalon e sorokat olvastam: „Honnan, miből, kitől tanuljon szív és észmivelő tudományt az ifju nemzedék, ha Jézus alázatos evangeliuma mindinkább kiszorittatik a tantermek falai közül, s helyébe a pogány classicismus pöffeszkedő kevélysége — „si fractus illabatur“ — féle néhány axiomai érvénye emelkedett dictiojával megtapsolva ültetik fel? Olvastam és indittatva éreztem magam, hogy észrevételül tegyek „a pogány classicismus pöffeszkedő kevélysége“ kifejezésre és a „si fractus illabatur“ féle axiomara. —

Ha jól fogtam fel ama kifejezést, a czikk írója szerint a pogány classicusokat pöffeszkedő kevélység jellemzi, és ezen jellemvonás kinyomata látható műveiken is. Hogy miben találja czikkíró e kevélységet, nem tudom; annyi azonban áll, hogy éppen ókori classicus íróknál e kevélység, az elbizakodottság, mint bűn van feltüntetve, mely rendszeren bűnhődik is. — De továbbá azt gondolom, hogy a classicus írók éppen azért classicusok, mert műveik nemcsak nyelvezetben tünnek ki mások felett, hanem abban is, hogy oly eszméket és gondolatokat tartalmaznak, melyek nem pillanatnyi becsünek, hanem az általános emberit érdeklik és azért méltók még most is figyelmünkre. — Végre az axiomául idézett „si fractus illabatur“ kiegészítő részére nézve az érdeklődő olvasót Horatius, idézett helyére (Od. III, 3, 1.—8.) utalom, itt pedig csak magyar jelentését közlöm, mely következő: „Az igazságos és szándékában állhatatos férfit sem a rozsat parancsoló polgártársak heve, sem az üldöző zsarnok pillantása, sem az Auster, a nyugtalan Adria zavargó ura, sem a mennyköveket szóró Jupiter hatalmas keze nem ingatja meg szilárd elméjében; ha a föld öszszetörve omlanék bár szélylyel, mint rendületlent sujtának le őt az omladékok“.

Ime mily szép kifejezése ez azon léleknyugalomnak, melylyel az igazságos ember meg van áldva.

Ilyen gondolatok, ilyen axiomák nem hogy ártának az ókori classicismus hírnevének, hanem ellenkezőleg növelik annak becsét — Ennyit tartottam szükségesnek a classicus irodalom védelmére megjegyezni. Sz.—i.

— **Dr. Samassa József,** egri érsek ő exciája a pápa ő szentségénél tett hódolati látogatásáról, mint a „Népiskolai Tanügy“ legújabb számában olvassuk, az

urnapi disztrakoma alkalmával mintegy 80 kiváló vendége előtt következőleg nyilatkozott: Megindulva léptem át — ugymond — küszöbét azon férfinak, ki a pápaság nagy eszméjét képviseli, s ki két óráig tartó szeretetteljes kihallgatás alatt magasztalólag emlékezőven meg a magyar nemzetnek a kereszténység szolgálatában századokon át kifejtett hősiességéről és buzgalmáról, a nemzet iránti rokonszenvének s atyai szeretetének elérzékenyítő meleg szavakban adott kifejezést: és a legelénkebb érdeklődéssel értesítést kívánván az ország jelenlegi állapota — s mindenneaü viszonyairól, melyek hogy mennyire érdeklik, bizonyítja azon egy körülmény is, hogy az intező férfiak neveit a beszélgetés folyamában, mielőtt én említém fel, ő maga nevezte meg, — ismételten hangsúlyozá kitünő szeretetét e nemzet iránt, azon kijelentéssel, hogy ő azon elődök utódja, akik e nemzet iránti jóindulatukat tényleg bizonyították és azt védelmökbe fogadták, midőn a nemzet létét és jogait veszély fenyegette! — És itt ő exja például a Géza és Salamou közt mindjárt a nemzeti keletkezés világos átalakulási idején támadt vizzályra mutatott, midőn Salamon az országot IV. Henriknek alávetette, VII. Gergely pápa erőyesen lépett fel a nemzet függetlenségének megóvására, s Gézához irt levelében kijelenté, miszerint hatalma minden erejével meg fogja gátolni, hogy a nemzet feje bábkirály (regulus) legyen! — És végre — fejezé be a főpásztor — ő szentsége lelke legbensőbb melegéből áldást mondott az országra, hogy boldog legyen a nemzet, mely minden szépért, jóért, igazért, jógért oly nemesen lelkesül! Legyen tehát foganatos és termékeny ez áldás, és család-jaink s az ország felvirágoztatására irányozott minden törekvéseinket százsoros gyümölcsben tegye sikerekké! — Bezáró szavaiban hosszú életet kívánt ő exciája azon pápának, kinek kormányzata, hiterős, elvszilárd, de szeretetteljes reconciliáló működése által valóságos áldás az egyházra és emberiségre!

Irodalom.

— **I. Megjeint:** „A bölcsészet tankönyve.“ Irta Dr. Stöckl Albert kanonok és tanár az eichstädi püspöki akadémiában. A negyedik javított kiadás után magyarította és legujabb kuttforrások nyomán felvilágosító jegyzetekkel bővítette Dr. Zafféry Károly, szatmár-egyházmegyei áldozár, a bölcsészet tanára a szatmári kir. kath. főgymnasiumnál, a fiemei állami felsőbb középtanoda legk. kinevezett igazgatója. Első rész. Bevezetés a bölcsészettanba, tapasztalati lélekben gondolkodás és ismerettan. Az V. füzetben megkezdődött a gondolkodástan, az eddigi alakban. Uj megrendelések örömmel fogadtattnak a boríték hátsó lapján jelzett föltételek mellett. —

2. „Nemzeti Nőnevelés.“ Havi folyóirat. Leányiskolák, tanítónői, tanítói és általában nőneveléssel foglalkozók számára. Szerkesztik és kiadják a budapestisugáruti állami tanítónő-képzőintézet tanítói. V. füzet. Igen becses tartalmu ismereteket közöl a nevelészetű irodalom köréből. Gr. Szécsényi István pedagógiai

nézetei Zichy Antaltól. Széchenyi István vallomásaiból. Anónevelés Lederer Ábrahámától. Az első hazai tanítóképző intézet felállításának rövid története Péterfi S. Ösrégészeti leletek. Pulszky Ferencztől. A neologia és orhologia. Komáromi Lajostól. Háztartási iskolák. Gelléri Móról. A táplálkozási anyagokról. a — A madarak költözése. Sente J. A népiskolai földrajzi oktatásról. g. r. Vegyesek. Idézzük az „ösrégészeti leletek”-ből (414—15.) l.) propter certum quoniam a következő passust a pogány classicizmuzra vonatkozólag: „A mi művelődésünknek jósfórmán két kuforrása van: a biblia és a régi római és görög irodalom, melynek termékei még most is bámulatra ragadják az embert. És elképzelhetjük, hogy mennyivel nagyobb volt ennek befolyása azon időben, mikor még nem irt Dante és Shakespeare, mikor még nem volt Göthe és Schiller. Természetes, hogy akkor mintául csak a régi emlékek és az irodalom szolgáltak; hogy akkor nagy befolyással volt Homer, Virgil, Horác és Cicero. Ekkor minden művelt embernek görögül és deákul kellett tanulnia; a mostani nemzedék nem igen teszi ezt és sokan sópáncodnak a felett, hogy az ifjuság nem tanul többé deákul és görögül, és hogy nem ismeri ezen irodalmat. De azóta igen sok jó és még jobb is termett a régi írónál. Természetes tehát, hogy a ki Shakespeare-t olvassa az nem fogja Seneca tragaediáját bámulni; hogy aki gyönyörködik Arany Jánosban, az alig fog vissza menni Horácra. Kossuth beszédei elhomályosítják Ciceróét, az angol történetírók a rómaiakat.” —

A napi események köréből.

— A nagyváradai székesegyház fennállásának 100 éves fordulója f. h. 27-én, sz. László napján fog megtartatni. Jelen lesz többek között Fm. Dr. Haynald Lajos kalocsai bibornok érsek ő emja is, ki az ünnepélyes, szent misét fogja fényes segédlettel tartani. Sujánszky Antal esztergomi kanonok ur lesz az ünnepi hitiszónok. Mise után fogadtatás, délután 2 óraker diszebed, 5 óraker a papöveldeben alkalmi ünnepély, este pedig a városban kivilágítás lesz.

— Póttanfolyam. A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter, a m a g y a r n y e l v e n j á r a t l a n népiskolai tanítók számára a magyar nyelv elsajátítása céljából a nyári szünidő alatt 6 heti póttanfolyamot rendelt tartatni Losoncon, Léván, Sárospatakon, Aradon, Baján, Pécsen, Szombathelyen, Kolozsvártt és Székely Keresztúron. A póttanfolyamokon részt vevő tanítók 70 krnyi napidijban fognak részesítettetni.

— Tüzvész folyó hó 9-én éjjel 1 óraker Zetelakán borzasztó tüzvész dühöngött, 25 szépirtoku gazdának minden vagyona a lángok martaléka lett. A munkafáradt nép oly későn érkezett segélyre, hogy legkevesebbnél is kevésb lehetett megmeníteni. A kár hivatalos fölvétel szerint 15.000 frt o. é. A tüzvész vi-gyázatlanság következménye. —

— Halálozás. A hegyaljai esperes-kerületi papság szomoru szívvel jelentí Nagyontisztelendő Dr. P u b l i g

Gergely magyar igeni piébánosnak, püspöki számvevőszéki ülnöknek, a szent Hittan tudorának, élete 61. áldozársága 37. évében folyó év június hó 13-án reggeli 4 óraker hosszas betegeskedése után bekövetkezett végelegyöngülésben történt gyászos kimúltát. Valamint a kerület, ugy az egész erdélyi egyházmegye egy buzgó papot vesztett el benne. Hútt tetemei f. 1880. június 15-én d. u. 4 óraker fognak a helybeli r. kath. temetőbe örök nyugalomra helyeztetni, s lelkéért az engesztelő áldozat 17. d. e. 10 óraker a rom. kath. templomban bemutatatni. Az örök világosság fényeskedjék neki! Magyar Igen, 1880. év június hó 13-án.

Pályázat. A csikmadarasi rom. kath. népiskola másod-tanítói államásra folyó 1880-ik év augusztus hó végéig terjedő pályázat hirdettetik.

Ezen tanítói állomással a következő járandóságok vannak összekötve: a.) kényelmes szállás: két szoba, egy konyha; b.) évi fizetése 200 frt a közönség „majorság-pénztárából,” havankinti részletekben.

Az első év próba év. Szükség esetében, a lelkész felhívására, a kántori teendőkbén tudjon segédkezni. Személyes jelekezés a választandónak előnyére válik.

Ezen állomást elyerni ohajtók, keresztlevél-, tan-képesítési- és egyéb okmányokkal fölszerelt folyamodványaikat a fenn kitűzött idő alatt a csikmadarasi rom. kath. lelkési hivatalhoz nyujtsák be. Csik-Madaras, 1880 június 11-én Péterffi József s. k. lelkész és isk. igazgató.

Pályázat. A budapesti kir. magyar tudományegyetem hittudományi kara 1880. májushó 6-án tartot f. tanévi IV. rendes ülésében a Horváth f. le. alapból következő három pályatételt tűzött ki:

I. Kivántatik művelt világi közönségünk számára oly mű, mely röviden lehozván a párbaj történetét napjainkig, ismeresse meg a művelt nemzeteknek a párbajról szóló újabb törvényeit, főtekintettel ezeknek szellemére s általában a párbaj iránt a társadalomban észlelhető elméletekre és szokásokra, beható bírálatot tartva fölöttük az egyházi törvényhozás és a keresztény morál szempontjából.

Határidő 1881. apr. 30-ika. Jutalom 500 frt.

II. Készítsék oly mű, melyben a kath. művelt világi olvasó közönség vallásos szükségleteihez alkalmazottan tárgyalassék az egyháznak isteni jogon alapuló megmáshíthatlan szervezete akként, hogy kitünjék, miszerint a benne levő isteni s emberi alkatelemeknél fogva az valódi istenemberi társulat, melyben ugyan-azon isteni rendelet folytán megmáshíthatlanul különbözik a tanító-egyház a tanulótl.

Határidő 1882. apr. 15-ike. Jutalom 700 frt.

III. Készítsék a művelt világi olvasó közönség igényeinek megfelelő oly mű, melyben a kath. egyház isteni tisztelete egyáltalában és főbb szertartásai részletesen, tekintettel dogmatikai alapjok, symbolicus é. erkölcsi jelenteményök, valamint történet fejlődésökre alaposan, megkedveltetőleg s hitélete ébresztő modorban legyenek kifejtve.

Határidő 1882. apr. 15-ike. Jutalom 700 frt.

Az alapítvány értelmében a pályanyertes munka szerzője tartozik művét kinyomatni. A pályaművek részlete tárgymutatóval ellátva, lapszámozva és fűzve a fenn kitett határnapokig, — melyen tul nem fogadtatnak el, — budapesti kir. magyar tudományegyetem hittudománykari decanatusához intézendők. Kelt mint fent. Dr. Breznai Béla e. i. dékán.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA
Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.